

بایدن می‌خواهد دل‌کنگره و صهیونیست‌ها را هم به دست بیاورد

# ایران عجله‌ای برای پاسخ به آمریکا ندارد

توافق برجام ۲۰۱۵ گرفت. مقامات کشورمان فارغ از نگرانی نسبت به بدعهدی مسبوق به‌سابقه مقامات آمریکایی، دغدغه دیگری هم نسبت به سرنوشت پرونده‌های ادعایی علیه فعالیت‌های صلح‌آمیز کشورمان دارند و آن، فشارهای رژیم صهیونیستی بر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای دستاویز قراردادن آن موارد ادعایی باهدف برهم‌زدن توافق احتمالی و جلوگیری از انتفاع اقتصادی ایران از این توافق است.

علاوه‌بر این موارد، مقامات جمهوری اسلامی ایران پیش از این نیز بارها اعلام کرده‌اند توافقی را پایدار و قوی می‌دانند که درنتیجه آن، پرونده‌های ادعایی علیه فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران، از سوی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بسته‌شده اعلام شود. مساله‌ای که درکنار لزوم برخورداری کامل اقتصاد کشور از توافق هسته‌ای، اهمیتی انکارناپذیر دارد و تنها درصورت بسته‌شدن این پرونده‌هاست که می‌توان هرگونه توافقی را محتمل دانست.

درنهایت باید منتظر ماندو دید آیا در روزهای پیش‌رو شاهد تغییر رویکردی از سوی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و دبیرکل آن خواهیم بود یا رافائل گروسی همچنان به اظهارنظرهای مخرب، غیرفنی و سیاسی خود ادامه خواهدداد. اظهارنظرهاواقدماتی که پیش‌بینی می‌شودعمد تا تحت‌فشار لابی‌های صهیونیستی داخل آمریکا به گروسی دیکته و تحمیل شده. رویکردی که به‌تنهایی یکی از اصلی‌ترین عوامل به‌تعویق افتادن توافق احتمالی میان ایران و طرف‌های مذاکره‌کننده است؛ تعویقی که طرف‌های اروپایی را در آستانه ورود به فصل سرما و بحران انرژی پیش‌آمده برای این قاره (حاصل از جنگ اوکراین)، بیش‌از هر طرف دیگری باسردگمی مواجه می‌کند؛ سردگمی و اضطرابی که شاید درطول چند روز آینده منجر به اعمال فشار سیاسی طرف‌های غربی به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای تن‌دادن به وظایف خود در قبال ایران شود.

به‌منظور بررسی بیشتر تحولات شکل گرفته اخیر پیرامون مذاکرات رفع تحریم‌ها علیه کشورمان، به گفت‌وگو با دو تن از کارشناسان این حوزه پرداخته‌ایم. سیدمصطفی خوش‌چشم و ابوالفضل بازرگان، دو کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگویی که با «فرهیختگان» داشتند، از چرایی اهمیت بالای بسته‌شدن پرونده‌های ادعایی علیه کشورمان توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گفتند.

به‌دنبال ارتقای جایگاه خود در داخل ایالات متحده است تا مدعی شود از موضع قدرت آمریکا درحال نقش‌آفرینی در مذاکرات است. فارغ از این مساله و کارکرد درونی که به‌راستی قابل فهم است، به سناریوی دیگر نیز می‌شود که این اتفاقات استنباط کرد، نخست یک جواب منفی و محکم به ایران داده باشند و سپس بخواهند ایران را با این عملیات روانی و جنگ‌نرم مرعوب‌کنند؛ اگر چنین بودچرا دو هفته‌نرمان بر دتا آمریکا چنین جواب ساده‌ای را صادر کند و چرا برای ایران بررسی این جواب طول کشیده است؟ بنابراین چنین سناریویی محتمل نیست، سناریوی دوم این است که آمریکا تمامی جواب‌های موردنظر ایران را باچند کلمه به‌جمله مثبت داده باشد و همین‌زمان پاسخ خود نیز به‌دنبال این باشد که با عملیات روانی این پیام را هم بفهرستد که صبر نخواهد کرد و بیشتر از این نیز کوتاه نخواهد آمد که اگر چنین بود، بررسی چندبله ساده و جواب‌مثبت برای ایران تا این اندازه طول نمی‌کشید. سناریوی سوم نیز این است که آمریکا جواب‌های موردنظر ایران را به‌صورت مثبت اما به تفصیل و در صفحات طولانی داده باشد اما با این گونه عملیات نرم و جنگ ادراک و شناختی به‌دنبال این باشد که ایران را تحریک کند تا در دادن جواب به طرف آمریکایی تعجیل کند و دقت را کنار بگذارد تا مین گذاری‌های صورت گرفته بین خطوط متن از چشم ایران دور بماند و در مواردی که نیاز به صبر و تأمل در بررسی جواب‌هست، ایران این کار را انجام ندهد و به تأمل نپردازد که خوشبختانه کشور ما به‌هیچ‌عنوان تحت‌تأثیر جوسازی‌های آمریکا قرار نگرفته و نخواهد گرفت.

خوش‌چشم در ادامه گفت‌وگوی خود با «فرهیختگان» تصریح می‌کند: «اقدامات طرف آمریکایی در منطقه قطعاً جواب‌درخور خواهد گرفت و پیش از این نیز پاسخ گرفته است؛ چرا که ما تنها در حال احیای برجام در سال ماقم هستیم و به‌هیچ‌عنوان قاتل به برجام منطقه‌ای نیستیم. طبیعا چه توافق باشد چه توافق نباشد سیاست‌های منطقه‌ای، موشکی و دیگر سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران با همان قوت و سرعت سابق پیش خواهد رفت. آمریکایی‌ها ید طولانی در این گونه بازی‌ها دارند، از جمله در متنی که در وین نیز تابه‌حال نوشته شده است ۴،۲ کلمه و عبارت مبهم وجود داشت که راه را برای سوءتعبیرهای آمریکا در آینده و به تبع آن، فرار از تعهداتش بازمی‌گذاشت. « یکی از خوش‌چشم در پایان این گفت‌وگو اشاره می‌کند: « یکی از خواسته‌های ایران این‌هاست که لغو تحریم‌ها به‌خوبی و بادقت و با دیدن شرایط گوناگون و سناریوهای مختلف موردپرسش و جواب واقع بشود و این کلمات بسیار دقیق‌تر در متن قرار گیرد. این تجربه است که از زمان برجام ۲۰۱۵ داشتیم. در برجام‌موارد این گونه بسیار زیاد بود که معروف‌ترین آنها استفاده از کلمات left و remove یعنی برداشتن به جای کلمه لغو یا ترمیمیت بود که بارها ما از این ناحیه دچار مشکل شدیم. کلمات بسیار دیگری هم وجود داشت که ابهام‌آمیز بود و باید دقیق‌سازی شود. این تا کنیک آمریکا فقط در مورد برجام با ایران نیست بلکه در مورد دوستان آنهاهم دقیقاً همین گونه است، یعنی اگر تحت‌فشار قرار بگیرند، متنی را ارائه می‌دهند که ظاهراً فریبنده است اما در جای‌جای آن مین گذاری می‌شود. از این تاکنیک آمریکا در مذاکرات با ژاپن و بسیاری از کشورهای دیگر استفاده شده، بنابراین باید صبر کرد تا کشورمان با تأمل ودقت به‌بررسی پاسخ‌های آمریکا بپردازد و در زمان لازم اعلام‌موضع خواهد شد. »



این شبکه‌ها ادعا کرده بود آژانس دسترسی‌های لازم را برای شفاف‌سازی درخصوص برخی مسائل لازم در ایران ندارد. مساله‌ای که بارها غیرفنی و سیاسی بودن آن ثابت‌شده است. ادعاهای این چنینی مطرح‌شده از سوی گروسی نشان می‌دهد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در مقطع کنونی و در مواجهه با ایران، فاقد حداقل حسن‌نیت لازم است و گفته‌های مدیرکل آن، تحت‌تأثیر گزارش‌های غیرمستند از سوی رژیم صهیونیستی است. گزارش‌های هدفمندی که تاکنون بر اراده آژانس موثر بوده و باعث شده مذاکرات وین تحت‌تأثیر کارشکنی‌های آژانس قرار گیرد.

با همه اینها می‌توان دلیل اصرار جمهوری اسلامی ایران به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برای بسته‌شدن پرونده‌های ادعایی علیه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای کشورمان را در چند مورد جست‌وجو کرد. یکی از جدی‌ترین آن موارد، سابقه بدعهدی آمریکایی‌ها در عمل به تعهدات خود است. مساله‌ای که شواهد آن از فردای توافق برجام پیش‌چشم مقامات کشورمان قرار گرفت و درنهایت، این دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور وقت آمریکا بود که با دست‌انوایز قرار دادن بهانه‌هایی مشابه آنچه امروز مطرح است، در سال ۲۰۱۸ تصمیم به خروج غیرقانونی و یک‌طرفه از

زد؛ اقداماتی که قطعنامه شورای حکام در نشست چند روز بعد از آن را به‌دنبال داشت. باتوجه به این‌موارد اظهارنظرهای جسته‌گریخته مقامات کشورهای مذاکره‌کننده در وین، درحال حاضر به‌نظر می‌رسد اصلی‌ترین محل مناقشه میان طرف‌ها، مساله پادمان هاست. به‌معنای دقیق‌تر، یکی از جدی‌ترین موارد موردمطالبه ایران، بسته‌شدن پرونده‌های ادعایی علیه برنامه‌های صلح‌آمیز کشورمان توسط آژانس است؛ مساله‌ای که بدیهی‌ترین حق ایران در جریان مذاکرات شمرده می‌شود.

پنجشنبه‌شب بود که حسین امیرعبداللهیان، وز‌بر امور خارجه کشورمان در گفت‌وگوی تلفنی با آنتونیو گوترش دبیرکل سازمان ملل متحد که به ابتکار گوترش انجام شد باری دیگر بسر لزوم حل‌وفصل موضوعات ساختگی و سیاسی پادمانی تاکید کرد و آن را یک ضرورت اساسی برای هرگونه توافقی دانست.

تاکیداتی که بعد از ارسال پاسخ آمریکا به هماهنگ‌کننده اتحادیه اروپا نسبت به پیشنهادهای ایران انجام شد و می‌توان آن را با ادعاهای اخیر گروسی در گفت‌وگو با شبکه آمریکایی سسی ان‌ان درخصوص برنامه هسته‌ای کشورمان مرتبط دانست. مدیرکل آژانس اخیراً در گفت‌وگو با

پادمانی ایران نیز کاملاً سیاسی باشد. به‌همین جهت ایران در توافقی به‌دنبال برداشته شدن هرگونه فشار است اعم از فشار تحریمی طرف‌های غربی و فشارهای سیاسی آژانس، عقلانی نیست که هم توافق برجام احیا شود و هم اینکه در آینده فشار سیاسی آژانس روی ایران باقی‌بماند، زیرا با این کار زیاده‌خواهی آژانس نیز بیشتر خواهد شد.

خوش‌چشم در ادامه افزود: «موضع سرسختانه و عقلانی ایران مبنی براینکه اگر پرونده‌های پادمانی بسته نشود، ایران نیز به تعهدات برجامی خویش بازمی‌گردد، موضعی غیرقابل‌تغییر و غیرقابل‌مذاکره است. ایران هر موضعی غیر از این اتخاذ می‌کرد، آژانس نیز در آینده مانعی بر سر راه خود نمی‌دید تا هر روز زیاده‌خواهی‌های خود را در مواجهه با ایران بیشتر کند و درخواست بازرسی‌های مافوق برجامی از تاسیسات هسته‌ای کشورمان داشته‌باشد. به‌همین جهت ایران محکم‌بر سر موضع خود در رابطه با بسته‌شدن پرونده‌های پادمانی ایستاده است، قطعاً در چنین شرایطی ایران و سایر قدرت‌های جهانی اجازه نمی‌دهند سرنوشت توافق هسته‌ای به دست گروسی دبیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بیفتد و او بتواند به‌سادگی چنین قرارداد و مذاکرات بین‌المللی را تخریب و نابود کند. استفاده از برای آمریکا از دبیرکل آژانس تا زمانی که چانه‌زنی‌ها ادامه داشته باشد، تداوم دارد، به محض اینکه طرفین در رابطه با احیای برجام به توافق برسند، تاریخ انقضای استفاده از این ابزار سیاسی نیز فرامی‌رسد.»

خوش‌چشم در رابطه با مساله راستی‌آزمایی مدنظر ایران نیز معتقد است: «مساله راستی‌آزمایی یکی از اصول قطعی دستپایی به‌توافق از نظر ماست، جمهوری اسلامی ایران به‌هیچ‌عنوان مساله‌ای را به امید آینده‌ها نخواهد کرد و ضمانت لازم را برای اجرای تک‌تک تعهدات طرف مقابل درخواست کرده و در آینده هم می‌کند. یکی از دلایلی که بررسی پاسخ آمریکا به طول انجامید نیز دقت در همین مسائل است.»

در ادامه از ابوالفضل بازرگان نیز درباره پادمان‌ها پرسیدیم باتوجه به فشاری که لابی‌های داخل آمریکا به بایدن وارد می‌کنند، امکان دارد که وی بخواهد یک ابزار مانند پادمان را دست خود نگه دارد تا در صورت فشار زیاد، زیر توافق با ایران بزند؟ بازرگان پاسخ داد: «دقیقاً همین است. پادمان ابزار فشاری دست دولت بایدن می‌دهد تا این ابزار را در آینده برای اتمام فشارها روی دولت خود به‌کنگره بفروشد؛ نه فقط برای خروج از برجام، بلکه ایران در مذاکرات احیای برجام هم تهدید می‌شود. تهدید جدی‌تر این است که آمریکا در برجام بماند و از ابزاری که در برجام وجود دارد برای فشار به ایران استفاده کند. مساله پادمان دقیقاً همین کار را می‌کند و این دوباره به‌اسنپ‌بک هم ارتباط پیدا می‌کند، چون چیزی که در متن جدید گفته شده، این است که مکانیسم ماشه باید مبتنی بر گزارش آژانس شود، نه اینکه هر کشوری بخواهد یک طرفه به‌قاضی برود. در این صورت پادمان با این مساله ارتباط مستقیم پیدا می‌کند، یعنی گزارش آژانس هم به اسنپ‌بک مرتبط می‌شود و اسنپ‌بک هم ارتباط مستقیم با آژانس پیدا می‌کند و آژانس هم اینجا دوباره با ابزار سیاسی که دارد می‌تواند ایران را تحت فشار قرار بدهد و آمریکا هم همراه با آژانس شود و از ابزار اسنپ‌بک علیه ایران استفاده کند، یعنی این گره برای ایران باقی می‌ماند. این مساله‌ای است که آمریکا می‌گوید من دخالت نمی‌کنم یعنی لفظ سیاسی و

دیپلماتیک گرفته است تا بگوید فشار نمی‌آورد اما می‌دانیم که فشار آمریکا وجود دارد.»

وی درباره تضمین‌ها نیز توضیح می‌دهد: «نکته‌ای که دربار تضمین‌ها وجود دارد این است که حداقل در میان دموکرات‌ها این ذهنیت وجود دارد که ما در قبال جمهوری اسلامی ایران دوباره با خروج از برجام نمی‌توانیم به اهدافی که می‌خواهیم برسیم، چون یک‌بار این مسیر را رفته‌اند و ترامپ این کار را کرده و نتیجه نداده؛ نه‌تنها پاسخ نداده، بلکه به‌ناچار با یک ایران قوی‌تر و هسته‌ای مواجه شدند. یک قدرت بلامنزاع پهادی شده است و اگر خاط‌رمان باشد در چندماه گذشته بارها سخنگوی کاخ سفید نقل می‌کرد که الان بزرگ‌ترین مشکل ما در رسیدن به توافق با ایران، خروج ترامپ از برجام است. پس این‌هم در ذهن‌شان است که دفعه بعد اگر بخواهند فشارهای مضاعف به ایران وارد کنند، اگر قدیم فقط خروج آمریکا از برجام بود، الان دیگر تنها آپشن خروج آمریکا از برجام نیست، بسیاری از نامزد‌های احتمالی جمهوری خواه بارها اعلام کرده‌اند لحظه‌ای که وارد کاخ سفید شوند، برجام را پاره می‌کنند. از سوی دیگر دموکرات‌ها علقه‌ای ندارند از برجام خارج شوند، چون تر دموکرات‌ها این است که باید مرحله به مرحله به ایران فشار بیاوریم و از ایران امتیاز بگیریم، یعنی دموکرات‌ها و جمهوری‌خواه‌ها در استراتژی یکسان هستند اما در تاکتیک متفاوتند. آمریکا اگر بخواهد مرحله به مرحله از ایران امتیاز بگیرد، باید مرحله به مرحله به ایران فشار بیاورد. خیلی روی تضمین تمرکز نمی‌گذارند، بلکه تمرکزشان را روی این می‌گذارند برجام بماند و از برجام خارج نشوند و هم‌زمان از ابزارهای برجامی استفاده کنند تا به ایران فشار بیاورند. مانند ترامپ که از برجام خارج شد و آن ابزار مکانیسم ماشه را از دست داد، آمریکا می‌گوید الان من چطور در برجام بمانم و ابزار مکانیسم ماشه (ابزار فشار) در دستم باشد، ابزار نظارت‌های آژانس هم دستم باشد تا اطلاعات را دقیق بگیرم و به ایران فشار بیاورم تا دوباره تحریم‌ها را برگردانم یا سرسنگام با من صحبت کند، مسائل دیگری که وجود دارد.»

این کارشناس مسائل بین‌الملل افزود: «نکته مهمی که الان برای بایدن اتفاق افتاده، آن برجامی که ایران مدنظرش بود، خیلی سخت بود که بر سر آن با کنگره به توافق برسد. الان اگر این خبرهایی که منتشر شده درست باشد که ایران در این پروتکل خود، انعطاف نشان داده و از تحریم شرکت‌های مرتبط به سیاه گذشته باشد، آمریکا رسماً می‌تواند اعلام کند توافقی که من با ایران می‌کنم، قوی‌تر از توافق ۲۰۱۵ برای منافع ملی ماست.» بازرگان ادامه می‌دهد: «باتوجه به اینکه بایدن دولت ضعیفی دارد، الان توافق برای بایدن امتیازی ندارد. بایدن اکنون باید در کنگره بر سر مسائل روسیه، تورم، قیمت انرژی، مهار چین و... جواب پس بدهد.»

### جنگ رسانه‌ای آمریکا علیه ایران در روزهای پایانی مذاکرات

در یک هفته گذشته رسانه‌های غربی و برخی رسانه‌های عربی در تلاش بودند روایت غلط و مخدوش از فرآیند مذاکرات و پاسخ ایران به پیشنهادهای اتحادیه اروپا و همچنین پاسخ آمریکا به ایران را ارائه دهند، خوش‌چشم این روایت‌سازی‌های رسانه‌ای را سناریویی طراحی‌شده از سوی آمریکایی‌های داندومی‌گوید:

### رویکرد جانبدارانه گروسی مانع احیای برجام شده است

از آغاز مذاکرات وین تاکنون گروسی مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی با اتخاذ رویکرد سیاسی علیه ایران باعث شده است فرآیند مذاکرات با اخلاص مواجه شود. این رویکرد سیاسی و جانبدارانه از ابتدای سال جاری هم‌زمان با تلاش آمریکا و سایر متحدان غربی‌اش مبنی بر صدور قطعنامه علیه ایران در شورای حکام تشدید شده است، در همین رابطه سیدمصطفی خوش‌چشم، کارشناس مسائل بین‌الملل معتقد است: «پس از اینکه طرف غربی در بهار با ایران یک جنگ اراده بر سر مسائل مرتبط با تحریم‌ها و تضمین‌ها شروع کرد، آژانس نیز رویه خود را تغییر داد. در همین رابطه، گزارشی که گروسی به پارلمان اروپا بعد از دومین جلسه مشترک با ایران و قبل از سومین و آخرین جلسه مشترک با ایران ارائه کرد، بسیار شباهت دارد به گزارشی که بعداً از جلسه مشترک با طرف ایرانی ارائه شد. به‌عبارت دیگر، این اتفاق نشان می‌دهد اصلاً قبل از جلسه آخر، تصمیمات آژانس گرفته شده بود تا با ارائه گزارشی جانبدارانه زمینه‌سود قطعنامه علیه ایران در شورای حکام فراهم شود. در ادوار قبلی مذاکرات نیز شاهد این موضوع بوده‌ایم که کشورهای غربی به‌ویژه فرانسه از آژانس به‌عنوان ابزاری سیاسی برای فشار علیه ایران استفاده می‌کنند. در مراحل پایانی مذاکرات نیز متأسفانه گروسی درکنار آمریکا و با حمایت اسرائیل مقابل ایران ایستاده است و سعی دارد به ایران فشار وارد کند. این رویکرد دبیرکل آژانس نه‌تنها می‌تواند مانع از دستیابی طرفین به توافق شود، بلکه اساسیای طرفی و استقلال ظاهری آژانس را بیش از پیش، مورد خدشه قرار داده است.»

دیگر کارشناسی که به سراغ او رفتیم، ابوالفضل بازرگان است. او نیز در این باره معتقد است: «مساله این است که اگر خواهیم رفتار آژانس را متوجه شویم، باید کلازمین بازی و اهداف کلی آمریکا در قبال ایران را متوجه شویم. ما اهداف کلی ایران از توافق را می‌دانیم، ما به‌دنبال لغو تحریم‌ها هستیم، اینکه تضمین بگیریم و از این توافق منافع اقتصادی کسب کنیم. آمریکا هم می‌خواهد به اهداف طولانی مدت در قبال ایران برسد و نمی‌خواهد با برجام آن اتمام کند اما با مقاومت‌هایی که ایران نشان داد و با تاکنیک قوی‌ای که تیم مذاکره‌کننده جدید ایران به خرج داد، آمریکا مجبور شد از خواسته‌های فرابرجامی خود عقب‌نشینی کند. در طرف مقابل هم وقتی جمهوری اسلامی دید آمریکا از خواسته‌های فرابرجامی خود عقب‌نشینی کرده، انعطاف نشان داد، همان طور که شنیدیم.»

### بسته‌شدن پرونده‌های پادمانی ایران شرط اصلی احیای برجام

از خوش‌چشم در رابطه با چرایی اهمیت بسته‌شدن پرونده‌های پادمانی ایران سوال پرسیدیم. این کارشناس مسائل بین‌الملل در پاسخ گفت: «به دلیل این نگاه ابزاری کشورهای غربی به آژانس، شاید اگر پرونده‌های پادمانی ایران قبل از احیای برجام بسته‌نشود، دیگر هیچ‌گاه این پرونده‌ها ختم‌نوشود، زیرا کاملاً محتمل است که پس از توافق هم کماکان آژانس به رویه‌های سیاسی خود در مواجهه با ایران ادامه بدهد. در چنین شرایطی، به‌نظم از آنجایی که آژانس برای برخورد با ایران رویکردی سیاسی اتخاذ کرده است، لازم است روش بستن پرونده‌های